

Sygn. akt VII Ka 1053/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Adam Synakiewicz

Sędziowie: SSO Beata Jarosz (spr.)

SSO Iwona Kowalczyk

Protokolant: Dorota Chrząstek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Częstochowie Andrzeja Kuśmierskiego

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2018r.

sprawy P. M. (M.), s. Z. i S., ur. (...)

w C.

oraz K. M. (M.), s. Z. i S., ur. (...)

w M.

oskarżonych z art. 225 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonych

od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 9 października 2017 r. , sygn. akt III K 318/17

orzeka:

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia oskarżonych P. M. i K. M. od popełnienia przypisanych im czynów;
2. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt VII Ka 1053/17

UZASADNIENIE

1. **P. M. został oskarżony o to, że:**

I. w okresie od 16.12.2015r. do 21.12.2015r. we A. będąc (...) spółki jawnej (...) utrudniał przeprowadzenie kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy oraz udaremnił przeprowadzenie kontroli w zakresie ustalenia sposobu powołania służby bezpieczeństwa i higieny pracy, o której mowa w art. 237⁽¹¹⁾ § 1 kodeksu pracy w ten sposób, że wbrew żądaniu Inspektora Państwowej Inspekcji Pracy odmówił wskazania rodzaju umowy łączącej K.-B. sp. j. zA. T.specjalistą z zakresu BHP;

tj. o czyn z art. 225 § 2 k.k.

2. K. M. został oskarżony o to, że:

II. w okresie od 16.12.2015r. do 21.12.2015r. we A. będąc (...) spółki jawnej (...) utrudniał przeprowadzenie kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy oraz udaremnił przeprowadzenie kontroli w zakresie ustalenia sposobu powołania służby bezpieczeństwa i higieny pracy, o której mowa w art. 237⁽¹¹⁾ § 1 kodeksu pracy w ten sposób, że wbrew żądaniu Inspektora Państwowej Inspekcji Pracy odmówił wskazania rodzaju umowy łączącej K.-B. sp. j. z A. T. specjalistą z zakresu BHP;

tj. o czyn z art. 225 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 9 października 2017 r. w sprawie o sygn. akt III K 318/17 Sąd Rejonowy w Częstochowie:

1. uznał oskarżonych P. M. i K. M. za winnych popełnienia zarzucanych im czynów opisanych w części wstępnej wyroku i za to na mocy art. 225 § 2 w zw. z § 1 k.k. w zw. z art. 37a k.k. skazał ich na kary grzywny w wysokości po 50 stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 60 zł;

2. na mocy art. 627 k.p.k. i art. 3 ust 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych zasądził od każdego z oskarżonych na rzecz Skarbu Państwa po 300 zł tytułem opłaty oraz po 150 zł tytułem wydatków.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonych zaskarżając wyrok w całości zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na treść orzeczenia tj. art. 7 k.p.k. poprzez dowolną, jednostronną oraz sprzeczną z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego, ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym dowodów z wyjaśnień oskarżonego P. M. oraz zeznań świadków, w sytuacji, gdy:

*

- oskarżony P. M. spójnie i logicznie wyjaśniał okoliczności oraz przebieg w jego firmie kontroli Inspekcji Pracy tj. w szczególności informowania inspektora M. U. o tym, że umowa pomiędzy (...) sp. j. a A. T. ma charakter cywilnoprawny;
- Sąd pominął okoliczności, iż w dniu 16.12.2015 r. inspektor kontroli – M. U. został drogą elektroniczną poinformowany o charakterze umowy zawartej pomiędzy (...) sp. j. a A. T.;

i w konsekwencji powyższego:

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na uznaniu, iż w okresie 16.12.2015 r. do 21.12.2015 r. utrudniali i udaremniali przeprowadzenie kontroli M. U., w sytuacji gdy oskarżeni nie odmówili wskazania rodzaju umowy łączącej (...) sp. j. z A. T., a wręcz przeciwnie – w odpowiedzi na żądanie inspektora kontroli udzielili informacji o cywilnoprawnym charakterze tej umowy.

W konkluzji apelujący wniósł:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonych od popełnienia zarzucanego im czynu;

ewentualnie o:

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja obrońcy zasługiwała na uwzględnienie, doprowadzając do zmiany zaskarżonego wyroku i uniewinnienia oskarżonych P. i K. M. od popełnienia zarzucanego im czynu z art. 225 § 2 k.k.

W ocenie Sądu Okręgowego, wyeksponowane przez apelującego w treści złożonego środka odwoławczego zarzuty odnośnie naruszenia przepisów proceduralnych, które w oczywisty sposób zmierzają do wykazania błędów w ustaleniach faktycznych polegających na nieprawidłowym uznaniu, iż oskarżeni utrudniali i udaremniali przeprowadzenie kontroli inspektorowi M. U. co w konsekwencji doprowadziło do przypisania oskarżonym sprawstwa czynu zabronionego z art. 225 § 2 k.k. – zasługują w pełni na uwzględnienie.

Obrońca w pierwszej kolejności zarzuca Sądowi Meriti dowolność przy dokonywaniu kompleksowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w szczególności wobec uznania za niewiarygodne wyjaśnień P. M., który w wyczerpujący sposób opisywał przebieg kontroli w firmie (...), a także nie uwzględniając treści maila pracownicy I. R., w której podaje jaki charakter prawny ma współpraca z A. T.. Z powyższymi zarzutami bez wątpienia należy się zgodzić ze wskazanymi poniżej powodów.

W ocenie Sądu Okręgowego relacje oskarżonych korespondują z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym, który zdaniem Sądu Okręgowego wskazuje na to, iż zachowanie oskarżonych nie było nastawione na udaremnienie, bądź utrudnianie kontroli przeprowadzanej przez M. U..

W tym miejscu godzi się przytoczyć kilka faktów, które taką tezę w sposób oczywisty potwierdzają. Z uwagi na wypadek śmiertelny jaki miał miejsce na firmie (...) inspektor pracy M. U. przeprowadzał kontrolę, z której został następnie sporządzony protokół. (k.269-275) Z uwagi na treść tego protokołu oskarżony K. M. złożył zastrzeżenia do tego protokołu, z których wynikało m.in. iż oskarżony powziął w wątpliwość ustalenia kontrolującego M. U. co do charakteru zatrudnienia w firmie (...) A. T. wskazując już wówczas, iż A. T. nie jest pracownikiem firmy oskarżonego zatrudnionym na podstawie umowy o pracę, jak to błędnie sugerował inspektor M. U.. (k.324-329) Wobec tego, iż (jak wskazuje M. U. w treści zeznań) P. M. telefonicznie odmówił wskazania podstawy współpracy między A. T., a firmą (...) (k.421) inspektor złożył ponownie pisemne żądanie mające na celu ustalenie sposobu powołania służby bezpieczeństwa i higieny pracy, na które odpowiedział K. M.. Oskarżony podkreślił, iż wskazał uprzednio w zastrzeżeniach do protokołu, podstawę powierzenia A. T. wykonywania zadań z zakresu BHP. (k.330) W aktach sprawy znajduje się także korespondencja mailowa, pomiędzy inspektorem M. U. a I. R., z której wynika iż między firmą (...), a firmą (...) została zawarta **umowa cywilno-prawna**. (k.513) Również w mailu nadanym przez A. T. do K. M. znajduje się informacja, że A. T. wykonuje zadania służby BHP na podstawie umowy cywilnoprawnej pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą. (k.103)

Powyższe wywody potwierdzają wprost, iż na każde żądanie inspektora M. U. oskarżeni udzielali odpowiedzi, mając jednakże na uwadze ograniczenia związane z poufnością pewnych informacji, których mogą udzielić podmiotom zewnętrznym. M. U. otrzymał jasną odpowiedź od oskarżonych, iż A. T. nie jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę, a na podstawie umowy cywilnoprawnej, bez względu na to czy była to umowa zlecenie, bądź o np. umowa o dzieło. Okoliczność taka jako nie stanowiąca znaczenia w kontekście przypisania oskarżonym sprawstwa czynu z art. 225 § 2 k.k. zostanie omówiona w dalszej części uzasadnienia.

Kolejną ważką kwestią w kontekście poczynienia prawidłowych ustaleń przez Sąd Rejonowy jest bez wątpienia sformułowany przez obrońcę zarzut pominięcia treści maila skierowanego drogą elektroniczną do M. U., którego paradoksalnie Sąd Rejonowy uwzględnił jako podstawę stanu faktycznego (pierwsza strona uzasadnienia, k.120). Pomimo tego, że Sąd uznał za wiarygodną wiadomość I. R. to wyciągnął błędne wnioski z niej wynikające. I tak z wiadomości tej wynika wprost, iż „Z uwagi na to, że między przedsiębiorstwem (...), a firmą (...)(...) została zawarta umowa cywilno-prawna taka jak między podmiotami gospodarczymi prosimy o doręczenie oświadczenia o zachowaniu poufności treści tej umowy” (k.513) Faktem jest, że I. R. nie była osobą umocowaną do udzielania tego typu informacji, zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy, gdzie w toku postępowania kontrolnego inspektor pracy ma prawo żądania od podmiotu kontrolowanego oraz od wszystkich pracowników lub osób, które są lub były zatrudnione, albo które wykonują lub wykonywały pracę na jego rzecz na

innej podstawie niż stosunek pracy, w tym osób wykonujących na własny rachunek działalność gospodarczą, a także osób korzystających z usług agencji zatrudnienia, pisemnych i ustnych informacji w sprawach objętych kontrolą oraz wzywania i przesłuchiwania tych osób w związku z przeprowadzaną kontrolą - to bez wątplenia uznać należy, iż taką informację inspektor M. U. otrzymał.

Wymaga także podkreślenia, iż Sąd Rejonowy wyraźnie stwierdził, że „na wiarę zasługuje twierdzenie oskarżonego P. M., że inspektor był poinformowany, że **między firmą (...) a A. T. jest zawarta umowa cywilnoprawna; znajduje to potwierdzenie w dowodach z dokumentów**”. Sąd Rejonowy uznał zatem, że zarówno maile kierowane do inspektora M. U. (również te podpisane przez pracownicę nie mającą pełnomocnictw), jak i inne pisma kierowane do M. U. **zawierały informacje o rodzaju umowy jaka łączyła K. B. z A. T., to jest, że była to umowa cywilnoprawna, a nie umowa o pracę**. I ta okoliczność winna skutkować uniewinnieniem oskarżonych. Stanęli oni bowiem pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 225 § 2 k.k. polegającego na tym, że odmówili wskazania rodzaju umowy łączącej K.-B. sp. j. z A. T. specjalistą z zakresu BHP, gdy tymczasem Sąd Rejonowy ustala, że wskazali, że była to umowa cywilnoprawna. Skazanie oskarżonych opierało się na błędnym wniosku Sądu Rejonowego, że nie wystarczającym było wskazanie, że była to umowa cywilnoprawna, gdy tymczasem koniecznym było wskazanie rodzaju tejże umowy cywilnoprawnej (zlecenia o dzieło itp.). Sąd Okręgowy absolutnie nie podziela takiego poglądu Sądu Rejonowego.

Dokonując zatem analizy zachowania oskarżonych pod kątem wypełnienia przez nich znamion czynu zabronionego z art. 225 § 2 k.k. bez wątplenia nie można zgodzić się, iż ich zachowanie nosiło w sobie cechy utrudniania, bądź udaremniania wykonania czynności służbowej inspektorowi M. U. **Jak wskazuje sam M. U. na rozprawie w dniu 31 lipca 2017 r. (k.106) chciał ustalić czy A. T. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, czy też na podstawie innej umowy – taka była zresztą treść jego pisemnego żądania i taką informację otrzymał.**

Jednakże dla oczyszczenia pola rozważań prawnych i jej analizy pod kątem wypełnienia przez oskarżonych znamion czynu zabronionego z art. 225 § 2 k.k. należy poczynić kilka uwag przez pryzmat, których Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż oskarżeni K. i P. M. nie są winni zarzucanemu im czynu zabronionego.

Zgodnie z art. 225 § 2 k.k. kto osobie uprawnionej do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Wymaga podkreślenia, iż czynność sprawcza polega w obu wypadkach na udaremnianiu lub utrudnianiu kontroli lub czynności służbowej. Udaremnianiem jest całkowite uniemożliwienie wykonania czynności, utrudnianiem zaś – powodowanie zakłóceń w jej przebiegu (Marek, Komentarz, s. 500). Należy podzielić pogląd, że wpływ sprawcy na przebieg kontroli musi być istotny (Zoll [w:] Zoll, 1999, s. 731). Nie można uznać, iż zachowanie oskarżonych w jakikolwiek sposób uniemożliwiło, bądź zakłóciło przebieg przeprowadzonej kontroli, bowiem informacje były przez oskarżonych dostarczane sukcesywnie w trakcie trwania kontroli, a nadto zawierały w sobie treści z jakich kontrolujący mógł wyciągnąć konsekwencje, w szczególności złożyć wnioski o ukaranie za nie utworzenie służby BHP. Nie doszło także do sytuacji, że wobec nie powzięcia wskazanych w żądaniu informacji, M. U. był zmuszony do przerwania kontroli. Nie ma przy tym znaczenia dla przypisania sprawstwa tego czynu, jaki rodzaj umowy cywilnoprawnej łączył firmę (...), z A. T., bowiem wystarczająca była w świetle przepisów Kodeksu Pracy informacja o tym, czy była to umowa o pracę czy też nie. Wskazać bowiem należy, iż kontrola Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie ustalenia sposobu powołania służby bezpieczeństwa i higieny pracy, o której mowa w art. 237⁽¹¹⁾ § 1 kodeksu pracy miała na celu ustalenie, czy oskarżeni taką służbę BHP w swojej firmie zgodnie z prawem ustanowili. Zgodnie z art. 237⁽¹¹⁾ § 1 k.p. pracodawca zatrudniający więcej niż 100 pracowników tworzy służbę bezpieczeństwa i higieny pracy, zwaną dalej "służbą bhp", pełniącą funkcje doradcze i kontrolne w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, zaś pracodawca zatrudniający do 100 pracowników powierza wykonywanie zadań służby bhp pracownikowi zatrudnionemu przy innej pracy. (...) Również z § 1 ust. 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy wynika, iż pracodawca zatrudniający od 100 do 600 pracowników tworzy wieloosobową lub jednoosobową komórkę albo zatrudnia w tej komórce pracownika

służby bhp w niepełnym wymiarze czasu pracy. Uznać należy zatem, iż nawet gdy pracodawca zatrudniający powyżej 100 osób nie ma kompetentnych pracowników do wykonywania zadań służby bhp, to i tak jest zobligowany do utworzenia służby bhp i nie ma wyboru pomiędzy utworzeniem służby bhp w zakładzie a powierzeniem wykonywania zadań służby bhp specjalistom spoza zakładu pracy. Z powyższego wynika, iż kontrolującemu inspektorowi M. U. dla ustalenia, czy w firmie oskarżonych prawidłowo ustanowiono służbę BHP wystarczyła informacja o tym, czy A. T. jest zatrudniony na umowę o pracę – jako pracownik, czy też na podstawie umowy cywilnoprawnej – jako firma zewnętrzna. Sąd Okręgowy podziela w tym zakresie stanowisko Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie wyrażonym w wyroku z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie o sygn. akt I OSK 612/11, że „powierzenie wykonywania zadań służby bhp specjalistom spoza zakładu pracy ograniczone zostało do przypadku, gdy pracodawca nie jest w stanie zatrudnić własnych pracowników w celu powierzenia im zadań służby bhp. Tym samym art. 237⁽¹¹⁾ § 2 k.p. stanowi *lex specialis* w stosunku do § 1 tego przepisu, a nie jego rozwinięcie polegające na tym, pracodawca niezależnie od stanu zatrudnienia może powierzyć zadania służby bhp specjalistom spoza zakładu.”

Z uwagi na powyżej wskazane okoliczności Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił K. i P. M., na podstawie przepisu art. 437 § 2 k.p.k.

W związku ze zmianą zaskarżonego wyroku i uniewinnieniem oskarżonych, kosztami za postępowanie, na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. i art. 634 k.p.k. należało obciążyć Skarb Państwa.